

**ТРИГЛА ЖОВТА *CHELIDONICHTHYS LUCERNUS* (LINNAEUS, 1758)
І КАМ'ЯНИЙ ОКУНЬ ЗЕБРА *SERRANUS SCRIBA* (LINNAEUS, 1758)
У РАЙОНІ О. ТЕНДРА ТА КІНБУРНЬСЬКОГО П-ОВА***Ткаченко П.В.* – н.с.Чорноморський біосферний заповідник Національної академії наук України, tkachenko.bsbr@gmail.com

У статті описується перша реєстрація кам'яного окуня зебри *Serranus scriba* (Linnaeus, 1758) у досліджуваному районі у 2019 році. Представлено ретроспективний аналіз даних про знахідки тригли жовтої *Chelidonichthys lucernus* (Linnaeus, 1758) у районі о. Тендра та Кінбурнського п-ова, під яким маються на увазі Тендрівська, Ягорлицька затоки й суміжна з ними акваторія Чорного моря, а також у деяких випадках і сусідні райони (Чорне море на південний захід від о. Березань, біля о. Джарилгач і Джарилгацька затока). Обидва об'єкти досліджень занесено до Червоної книги України, є доволі рідкісними в українському секторі Чорного моря. Уся інформація по видах риб отримувалася за допомогою додаткових методів збирання даних – опитування рибалок, місцевих жителів, рибінспекторів, егерів Чорноморського біосферного заповідника НАН України. Проаналізовано інформацію по обох видах із різних джерел, що надходила впродовж 1989–2019 років. Крім того, оброблено дані за 1982–1988 роки. Подано сучасний аналіз зустрічей *Ch. lucernus* у вказаному районі. Описано динаміку кількості зустрічей тригли жовтої по роках і по сезонах року за цей період часу. Показано розмірний склад *Ch. lucernus* у районі о. Тендра та Кінбурнського п-ова в 1992–2017 рр. і поширення виду в регіоні. Установлено, що цей вид трапляється на всіх водоймах, окрім східної частини Тендрівської затоки, а найбільше його зустрічей відбувалося в Ягорлицькій затоці й західній частині Тендрівської затоки.

Стверджується, що факти знахідок тригли жовтої з 2006 по 2017 роки свідчать про те, що цей вид зустрічається останні 12 років майже щорічно. З 2010 по 2017 роки випадки їх зустрічей помітно почастишали загалом і великих статевозрілих особин зокрема, що може свідчити про позитивні тенденції в стані популяції цього виду.

Констатується, що *Ch. lucernus* і *S. scriba*, незважаючи на те що вони внесені до Червоної книги України та їх промисел заборонено, вимагають додаткових заходів охорони, а також детального дослідження сучасного стану популяції.

Ключові слова: тригла жовта, кам'яний окунь зебра, Тендрівська затока, Ягорлицька затока, Чорне море, рідкісний.

Вступ

Актуальність роботи полягає в тому, що обидва об'єкти досліджень занесено до Червоної книги України (Акімов 2009) і досить рідко зустрічаються в українських водах. У статті описується перша реєстрація кам'яного окуня зебри *Serranus scriba* (Linnaeus, 1758) у районі о. Тендра та Кінбурнського п-ова у 2019 році. Актуальним є також те, що по тригли жовтій *Chelidonichthys lucernus* (Linnaeus, 1758) за весь період досліджень на вказаних акваторіях зібрано досить великий як для цього виду масив даних, який потребував уже певного аналізу.

Мета роботи – показати, що *Ch. lucernus* регулярно заходить у ці водойми, а *S. scriba* став новим видом у досліджуваному районі.

Завдання статті – описати першу знахідку тут *S. scriba*, а також висвітлити ретроспективну й сучасну динаміку зустрічей тригли жовтої для акваторій району досліджень.

Під районом о. Тендра та Кінбурнського п-ова ми зазвичай маємо на увазі Тендрівську, Ягорлицьку затоки

й частину Чорного моря, яка омиває о. Тендра та Кінбурнський п-ів. Але в цьому разі ми ще розглянемо й частину Чорного моря від о. Тендра до східного краю о. Джарилгач. Тендрівська, Ягорлицька затоки та майже вся однокілометрова смуга моря вздовж о. Тендра входять до складу Чорноморського біосферного заповідника НАН України (далі – ЧБЗ).

У роботі охоплено період наших досліджень із 1989 по 2019 роки. Крім того, проаналізовано дані за 1982–1988 роки.

Історія досліджень. Ареал *Ch. lucernus* охоплює східну Атлантику від Норвегії до мису Бланк (уздовж африканського узбережжя), Середземне та Чорне моря (Global 2019). В Україні поширений удовж чорноморського узбережжя Криму (Гетьман 2018), у Тендрівській, Ягорлицькій, Каркінітській затоках і в морі від Кінбурнського п-ова до о. Джарилгач (Ткаченко 2012а, 2012б, 2018а, 2018б). Відомий в Одеській затоці (Попов і др. 2016), у прибережних водах біля острова Зміїний (Снигирев, Заморов, Куракин 2016). У північно-західній частині Чорного моря

іноді зустрічається в тралових і сіткових уловах. Цей вид і раніше поодинокі траплявся майже в усіх українських водах Чорного моря (Виноградов 1960; Световидов 1964; Мовчан 2011). Природоохоронний статус виду: рідкісний (Щербак 1994; Акімов 2009) і відносно благополучний (Least concern – LC) (IUCN 2019-1).

Ареал *S. scriba* охоплює східну Атлантику від Біскайської затоки до Мавританії, Середземне та Чорне моря (Global 2019). Кам'яний окунь зебра вказувався іноді раніше в Одеській затоці (Виноградов 1960; Световидов 1964), а в сучасний період – зрідка лише біля кримського узбережжя (Мовчан 2011). Природоохоронний статус виду: рідкісний (Акімов 2009), відносно благополучний (Least concern – LC) (IUCN 2019-1).

Найчастіше у водах України обидва види зустрічаються біля берегів Криму, де вони вважаються осілими, хоча є там теж доволі рідкісними (Болтачев, Карпова 2012). *Ch. lucernus* і *S. scriba* присутні й у деяких інших списках риб Чорного моря чи вод України (Расс 1993; Зайцев 2008), але в них немає фактичних даних і вказівок джерел літератури, на основі яких вони внесені в ці переліки.

Кам'яного окуня зебру в досліджуваному регіоні до 2019 року не фіксували.

Тригла жовта відмічалася в Тендрівській, Ягорлицькій затоках чи в суміжних із ними акваторіях Чорного моря всіма дослідниками, які раніше там проводили свої спостереження (Борисенко 1946; Виноградов 1960; Замбриборщ 1965; Пупков 1975; Пинчук 1987; Пинчук, Ткаченко 1996). Проте це були лише лічені зустрічі цього виду, тому що він заходив у ці водойми досить рідко, а спостереження були чи взагалі одноразовими, чи протягом усього одного-двох теплих сезонів. Отримання інформації по рідкісних видах завжди обмежувалося опитуванням рибалок, які вели промисел на цих акваторіях.

І лише з 1982 року інформації почало надходити більше після організації В.І. Пінчуком щорічних іхтіологічних досліджень на цих водоймах. Ще більш конструктивними вони стали з 1989 року після розпочатої тут системи іхтіологічного моніторингу (Ткаченко 1999).

За всі періоди досліджень у наукову колекцію ЧБЗ надходило чотири особини *Ch. lucernus*. Опудала трьох із них демонструються в музейній експозиції ЧБЗ. Два з них поміщені під лапи скопи та орлана-білохвоста (з повною довжиною тіла орієнтовно 30–32 см та 45–47 см відповідно), але опудала цих двох рибин дуже старі, знаходяться в жалюгідному стані; їх походження невідоме, мабуть, вони добуті ще до 1940-х років. Третє опудало в гарному стані й виставлено окремо; цю особину добуто в Ягорлицькій затоці в 1963 році. Четверту особину, яка надійшла у фондову колекцію ЧБЗ, знайдено в тій же затоці 1 листопада 1997 року. Є фактичні дані ще про одну особину *Ch. lucernus* також із Ягорлицької затоки (2006 рік), опудало якої знаходиться в приватній колекції.

Матеріали та методи

У роботі використані дані, отримані в результаті аналізу літературних джерел, які включають публікації по *Ch. lucernus* і *S. scriba* в межах чорноморських вод України.

Також проаналізовано інформацію по цих видах із різних джерел, що надходила протягом 1989–2019 років: усні повідомлення, фотографії, нативні та оброблені екземпляри риб.

Раритетну іхтіофауну регіону досліджень ми поділяємо на дві групи: 1 – це види, які мешкають чи зустрічаються в Тендрівській, Ягорлицькій затоках і на суміжних акваторіях моря щорічно; 2 – ті, що заходять сюди тільки епізодично та випадково чи нерегулярно (Ткаченко 2012 а, 2018).

Охоронний статус, нерегулярність зустрічей і низька чисельність обмежують вибір методів досліджень та обліку видів, які занесені до списків Червоної книги України. Моніторинг стану популяції рідкісних видів риб входить до системи моніторингу іхтіофауни ЧБЗ. Усю інформацію по таких видах ми отримуємо за допомогою додаткових методів збирання даних (Ткаченко 1999) – опитування рибалок, місцевих жителів прибережних сіл і рибінспекторів в Голопристанському і Скадовському районах Херсонської області й в Очаківському районі Миколаївської області, егерів ЧБЗ.

Що стосується розмірно-масових показників особин *Ch. lucernus*, які відмічалися в Тендрівській, Ягорлицькій затоках і на прилеглих до них морських акваторіях у сучасний період, то треба вказати, що всі ці дані в більшості випадків отримані за візуальними оцінками очевидців.

Довжину тіла визначали загальну та розбивали за градаціями (наприклад, 30–35 см, 35–45 см тощо), це зроблено практично для всіх особин з 1992 по 2017 роки. І тільки в кількох випадках довжина вимірювалася за допомогою стандартної металевої 50-сантиметрової лінійки з точністю до 1 мм. Маса тіла особин за цей період визначена лише в кількох особин через їх зважування на ручних терезах типу кантер із точністю до 100 г та електронних лабораторних терезах типу SNUG-II з точністю до 0,1 г.

Систематику риб у роботі подано за Ю.В. Мовчаном (2011).

Результати та обговорення

Види, які розглядаються, належать до групи риб, що заходять у цю частину Чорного моря тільки епізодично та випадково чи нерегулярно, тому що тригла жовта потрапляє в цей район моря нерегулярно, а кам'яний окунь зебра з'явився тут уперше й поки що невідомо, чи буде потрапляти сюди наступними роками.

Усього за період з 1982 по 2019 роки в досліджуваному районі обліковано 47–49 особин *Ch. lucernus* (неточність виникла внаслідок того, що в 1982 та 1987 роках частина зустрічей характеризується як одиничні, а загалом не уточнюється, саме 2 чи 3). З 1982 по 1988 роки відмічено 7–9 особин цього виду, а з 1989 по 2019 роки (у наш період спостережень) – 40 особин.

Проаналізувавши всі відомості щодо зустрічей тригли жовтої, отримали певні результати. Передусім абсолютно всі зустрічі були поодинокими (не суперечить біології виду). По-друге, цей вид спостерігався на всіх водоймах регіону, окрім східної (мілководної) частини Тендрівської затоки (по цих двох пунктах – ураховуючи й дані всіх попередніх дослідників), хоча водночас у Ягорлицькій затоці майже половина особин цього виду траплялася саме на глибинах 1–2 м. Найбільше зустрічей *Ch. lucernus* зареєстровано в Ягорлицькій затоці (16 особин) і західній частині Тендрівської затоки (14 особин) (рис. 1 – розташування деяких точок знахідок досить приблизне). Значно рідше він заходив в акваторію Чорного моря біля Кінбурнського п-ова (8 особин) і біля узбережжя від о. Тендра до східного кінця о. Джарилгач (6 особин). 3 особини тригли жовтої спостерігали в морі біля о. Тендра та ще 2 особини – на відстані 5–10 і 15–20 км на південний захід від о. Березань.

Ch. lucernus спостерігався в цій частині Чорного моря за період з 1982 по 2019 роки в 19 роках, тобто в середньому 1 раз у два роки. Але фактична інтенсивність зустрічей за роками дещо різнилася. З 1982 по 1987 роки цей вид не фіксували в 1983, 1985 та 1986 роках; потім із 1988 по 1993 роки він був відсутній. Уже в наш період досліджень триглу жовту спостерігали з 1994 по 1998 роки в усі роки, окрім 1995 року; потім із 1999 по 2005 роки її не

бачили, а з 2006 року вона зустрічалася щороку по 2017 рік включно; у 2018 та 2019 роках – знову відсутня. У 9 роках із 19 вищевказаних на досліджуваних водоймах спостерігалося лише по 1 особині *Ch. lucernus*. Ще у 8 роках кількість особин цього виду, яких відмічали в цьому регіоні, коливалася від 2 до 4. Найбільше зустрічей тригли жовтої тут було у 2006 (8 особин) та 2017 (6 особин) роках.

З 1982 по 2017 роки триглу жовту зустрічали в різні сезони: практично в усі місяці від кінця березня (2013 рік) до початку грудня (2017 рік). Найчастіше цей вид спостерігався в липні (14 особин) і в листопаді – на початку грудня (12 особин); помітно менше – у серпні (8 особин) і жовтні (6 особин); ще менше – в травні-червні (4 особини) і в кінці березня – у квітні (3 особини), лише один раз – у вересні. Згідно з ретроспективними відомостями, цей вид зустрічається в прибережних ділянках Чорного моря з кінця квітня до середини жовтня, але головним чином навесні та в найбільшій кількості восени (Световидов 1964).

Переважаюча частина особин *Ch. lucernus* у досліджуваному районі мала загальну довжину тіла 30–35 і 35–45 см – по 13 особин (рис. 2).

Найменшою виявилася особина тригли жовтої із загальною довжиною тіла у 25,3 см (2006 рік, Чорне море біля Кінбурнського п-ова), найбільшими: одна особина в 74,2 см (з музейної експозиції, 1963 рік,

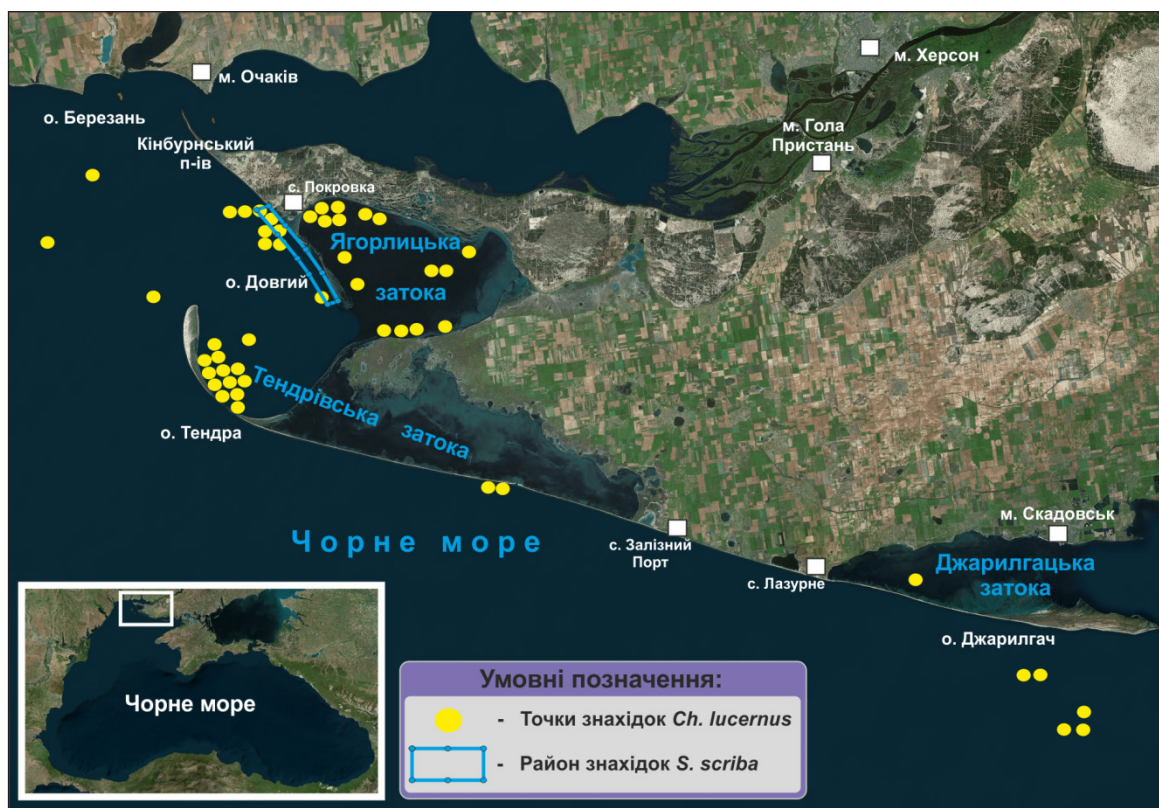

Рис. 1. Точки знахідок *Chelidonichthys lucernus* (Linnaeus, 1758) і район знахідок *Serranus scriba* (Linnaeus, 1758) у межах о. Тендра, Кінбурнського п-ова та суміжних акваторій моря з 1982 по 2019 роки

Рис. 2. Розмірний ряд *Ch. lucernus* у Тендрівській, Ягорлицькій затоках і суміжних із ними акваторіях Чорного моря в 1992–2017 роки

Ягорлицька затока) і ще дві особини – перша орієнтовно у 80–85 см і масою тіла в 5,2 кг (рис. 3) (2016 рік, Чорне море за 15–20 км на південний захід від о. Березань), друга – у 75–80 см і масою 4,5 кг (2017 рік, Джарилгацька затока).

Рис. 3. *Chelidonichthys lucernus* (Linnaeus, 1758) з Чорного моря за 15–20 км на південний захід від о. Березань (фото – О.В. Василенко, жовтень 2016 року)

Маса тіла відома ще тільки у 2 особин *Ch. lucernus*: для одної з них (із фондової колекції ЧБЗ, 1997 рік, Ягорлицька затока) вона дорівнює 642,2 г при довжині тіла в 40,6 см (у фіксованому формаліном стані); друга особина (з приватної колекції, 2006 рік, Ягорлицька затока) важила у свіжому стані 1101,3 г при довжині тіла в 45,3 см.

З 2010 по 2017 роки на досліджуваних акваторіях зустрінуто 18 особин тригли жовтої, тобто 36,7% з усіх з 1982 року. Окрім того, 38,9% із них – це великі (тео-

ретично статевозрілі) особини із загальною довжиною тіла від 45 до 80 см.

У 2019 році вперше в досліджуваному районі зафіксовано *S. scriba*. Протягом майже місяця (із середини липня до середини серпня) більше ніж 100 особин цього виду відмічено в західній частині Тендрівської затоки біля о-вів Довгий, Круглий і в морі біля Кінбурнського п-ова від південного його кінця до рівня с. Покровка Очаківського р-ну Миколаївської області, що фактично є одним районом (рис. 2). Кам'яного окуня зебру зустрічали тут чи щоденно, чи раз у декілька днів поодинокі й частіше по 2–3–5, а іноді й по 6–7 особин разом. Усі вони були одного розміру – із загальною довжиною тіла орієнтовно в 14–15 см (за візуальними оцінками очевидців) (рис. 4).

Рис. 4. *Serranus scriba* (Linnaeus, 1758) із західної частини Тендрівської затоки біля о. Довгий (фото – О.О. Ликов, серпень 2019 року)

Така велика кількість цього виду тут є досить несподіваною, оскільки його раніше в цій частині Чорного моря взагалі не реєстрували, а тільки більше ніж 50 років тому інколи поодинокі у двох сусідніх районах: Одеській затоці (Световидов 1964; Акімов 2009) і східній частині Тендрівсько-Джарилгацького мілководдя (Виноградов 1960). В останньому районі, за результатами наших опитувань місцевих рибалок м. Скадовська та с. Лазурне Скадовського району Херсонської області, які ми провели в січні 2020 року, *S. scriba* зустрічався епізодично поодинокі чи іноді по кілька особин разом наприкінці 1990-х років і з 2012 по 2016 роки.

Факти знахідок тригли жовтої з 2006 по 2017 роки в Тендрівській, Ягорлицькій затоках і в прилеглих до них акваторіях Чорного моря передусім показують, що цей вид фіксувався тут в останні 12 років майже щорічно. У цей самий період випадки їх зустрічей помітно почастишали загалом і статевозрілих особин зокрема, що свідчить про більш-менш задовільний стан популяції.

Перша поява у 2019 році в досліджуваному районі в досить великій кількості *S. scriba* дає підстави говорити про можливе поліпшення стану популяції цього виду біля українських берегів, а можливо, і загалом у Чорному морі.

Відсутність у сучасний період реального наукового аналізу даних по *Ch. lucernus* та *S. scriba* свідчать про те, що цьому питанню не надавалося потрібної уваги. Незважаючи на те що ці види внесені до Червоної книги України та їх промисел заборонено, вони вимагають додаткових заходів охорони (обмеження кількості драг, заборона бім-тралів, але після спеціальних досліджень).

Випадки потрапляння цих видів у знаряддя лову потребують ужиття дієвих заходів для їх охорони. Наприклад, проведення роз'яснювальної екологічної роботи серед рибалок щодо червонокнижних видів риб з метою обізнаності з рідкісними видами риб і негайного випуску їх назад у водойму в разі потрапляння в знаряддя лову, в окремих випадках – перегляд місць лову тощо.

Нечисленні дані літератури показують, що тригла жовта й кам'яний окунь зебра в українських водах Чорного моря практично не вивчені. Для вирішення цієї проблеми необхідно провести цілеспрямовані дослідження, які дадуть уявлення про сучасний стан популяцій обох видів у межах вод України.

Список використаних джерел

Болтачев А.Р., Е.П. Карпова. Ихтиофауна прибрежной зоны Севастополя (Черное море). *Морський екологічний журнал*. 2012. № 2 (11). С. 10–27.

Борисенко А.М. Количественный учет донной фауны Тендровского залива : автореф. дисс. ... канд. биол. наук. Харьков, 1946.

Виноградов К.О. Ихтиофауна північно-західної частини Чорного моря. Київ : Вид-во Академії наук УРСР, 1960.

Гетьман Т.П. «Червонокнижні» види риб Чорноморського узбережжя Криму. *Тваринний світ : матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Серія «Conservation Biology in Ukraine»*. Київ, 2018. С. 192–195.

Зайцев Ю.П. Риби (*Pisces*) українських вод Чорного моря. *Чорноморські береги України*. Київ : Академперіодика, 2008. С. 214–236.

Замбриборщ Ф.С. Рыбы низовьев рек и приморских водоемов северо-западной части Черного моря и условия их существования : автореф. дисс. ... докт. биол. наук. Одесса, 1965.

Мовчан Ю.В. Риби України. Київ : Золоті ворота, 2011.

Пинчук В.И. Об отличиях в видовом составе ихтиофауны абиссальной и мелководной частей Тендровского залива. Деп. в ВИНТИ № 204-В 87. Киев, 1987.

Пинчук В.И., Ткаченко П.В. Рыбы морских акваторий. Позвоночные животные Черноморского биосферного заповедника (аннотированные списки видов). *Вестник зоологии*. 1996. № 1. С. 5–14.

Висновки

1. За період з 1982 по 2019 роки *Ch. lucernus* спостерігався в районі о. Тендра та Кінбурнського п-ова в середньому 1 раз у два роки. Максимальна кількість спостережень тригли жовтої тут відбулася у 2006 та 2017 роках.

2. Усі зустрічі *Ch. lucernus* у районі досліджень були поодинокими. Цей вид фіксувався на всіх водоймах регіону, окрім східної частини Тендрівської затоки. Найбільше зустрічей тригли жовтої відмічалось в Ягорлицькій затоці та західній частині Тендрівської затоки.

3. У сучасний період тригла жовта заходила в указаний район від кінця березня до початку грудня. Найчастіше цей вид спостерігався в липні та в листопаді – на початку грудня.

4. Знахідки тригли жовтої з 2006 по 2017 роки в Тендрівській, Ягорлицькій затоках і на прилеглих до них акваторіях Чорного моря показують, що цей вид реєструвався тут в останні 12 років майже щорічно. З 2010 по 2017 роки випадки зустрічей *Ch. lucernus* помітно почастишали загалом і великих статевозрілих особин зокрема.

5. У 2019 році вперше в досліджуваному районі зафіксовано *S. scriba*. Поява цього виду в досить великій кількості в районі Кінбурнського п-ова дає підстави говорити про ймовірне збільшення чисельності популяції виду в Чорноморському регіоні.

Северо-западная часть Черного моря: структура и климатическая изменчивость океанологических полей / Ю.И. Попов, А.С. Матыгин, Г.Ю. Коломейченко, В.В. Заморев, С.Ю. Черникова, С. Петров, Ю.В. Караванский, Е.Ю. Леончик, В.Д. Каштаков. Одесса : ФОР Попова Н.М., 2016.

Пупков В.А. Зообентос Ягорлицького и Тендровского заливов и его роль в питании водоплавающих птиц Черноморского заповедника : отчет по теме. Голая Пристань, 1975.

Расс Т.С. Ихтиофауна Черного моря и некоторые этапы ее истории. *Ихтиофауна черноморских бухт в условиях антропогенного воздействия*, 6-16. Киев : Наукова думка, 1993.

Световидов А.Н. Рыбы Черного моря. Москва-Ленинград : Наука, 1964.

Снигирев С.М., Заморев В.В., Куракин А.П. Рыбы прибрежных вод острова Змеиный (Черное море). Часть I: справочник по систематике, биологии и экологии рыб северо-западной части Черного моря. Одесса : Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова, 2016.

Ткаченко П.В. Методология ихтиологического мониторинга в Черноморском биосферном заповеднике. *Метода. Серія «Фальцфейновские чтения – 99»*. Херсон : Айлант, 1999. С. 163–167.

Ткаченко П.В. Динамика состояния популяций редких видов рыб Тендровского и Ягорлицького заливов и смежных акваторий Черного моря с 2006 по 2011 годы. *Природничий альманах*. 2012а. № 18. С. 194–198.

Ткаченко П.В. Рыбы Тендровского, Ягорлыцкого заливов и прилегающей акватории Черного моря. *Природничий альманах*. 2012б. № 18. С. 181–193.

Ткаченко П.В. Іхтіофауна Тендрівської, Ягорлицької заток та прилеглої акваторії Чорного моря. *Біологічні системи*. 2018а. № 10 (1). С. 47–66.

Ткаченко П.В. Відомості про знахідки видів риб, занесених до Червоної книги України в районі Чорноморського біосферного заповідника НАН України (Тендрівська, Ягорлицька затоки та прилегла до них акваторія Чорного моря) у 2009–2017 рр. *Тваринний*

світ : матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Київ : Вид-во ТОВ «Друк Арт», 2018б. С. 329–331.

Щербак М.М. Червона книга України. Тваринний світ. Київ : Глобалконсалтинг, 1994.

Акімов І.А. Червона книга України. Тваринний світ. Київ : Глобалконсалтинг, 2009.

Global Information System on Fishes Base. 2019. URL: <http://www.fishbase.org>.

IUCN, 2019. Red List of Threatened Species. Version 2019-1. URL: <http://www.iucnredlist.org>.

TUB GURNARD *CHELIDONICHTHYS LUCERNUS* (LINNAEUS, 1758) AND PAINTED COMBER *SERRANUS SCRIBA* (LINNAEUS, 1758) IN THE AREA OF TENDRA ISLAND AND KINBURN PENINSULA

Tkachenko P.V., Research Scientist

Black Sea Biosphere Reserve of the National Academy of Sciences of Ukraine, tkachenko.bsbr@gmail.com

The article describes the first registration of Painted comber *Serranus scriba* (Linnaeus, 1758) in the study area in 2019. Retrospective analysis of data on findings Tub gurnard *Chelidonichthys lucernus* (Linnaeus, 1758) in the area of Tendra Island and the Kinburn Peninsula were presented, by which we mean Tendrivska, Yahorlytska Bays and the adjacent waters of the Black Sea, and in some cases the neighboring areas (Black Sea southwest of the island of Berezan, near the island of Dzharilgach and Dzharilgach Bay). Both research objects are listed in the Red Book of Ukraine (2009) and are quite rare both in the Black Sea in general and in its Ukrainian sector in particular. All information on rare fish species was obtained using additional data collection methods – surveys of fishermen, local residents, fish inspectors, hunters of the Black Sea Biosphere Reserve of the National Academy of Sciences of Ukraine. Information on both species from different sources from 1989–2019 was analyzed. In addition, data for 1982–1988 were processed. A modern analysis of meetings of *Ch. lucernus* in the specified area is given. The dynamics of the number of meetings of Tub gurnard by years and seasons for this period of time is described. The established results correct the established views on the length of stay of *Ch. Lucernus* in the Black Sea in general. The dimensional composition of *Ch. lucernus* in the area of Tendra Island and Kinburn Peninsula in 1992–2017 and the distribution of the species in the region. It was established that this species was observed in all reservoirs, except for the eastern part of Tendrivka Bay, and most of its encounters took place in Yahorlytska Bay and the western part of Tendrivska Bay.

It is claimed that the facts of the findings of Tub gurnard from 2006 to 2017 indicate that this species occurs in the last 12 years almost annually. From 2010 to 2017, the cases of their meetings significantly increased in general and large adults in particular, which indicates a satisfactory state of the population of this species.

It is stated that *Ch. lucernus* and *S. scriba*, despite the fact that they are listed in the Red Book of Ukraine and their fishing is prohibited, require urgent additional protection measures, as well as a detailed study of the current state of the population.

Key words: Tub gurnard, Painted comber, Tendrivska Bay, Yahorlytska Bay, Black Sea, rare.